

Ecəzkar və füsunkar TƏBİİ SƏRVƏTLƏRİMİZ

Azərbaycan çox zəngin yeraltı və yerüstü təbii sərvətlərə malikdir. Təbiətin yaratdığı və yaxud insan əməyinin məhsulu olan bu incilər dövlət tərəfindən xüsusi mühafizə olunur və davamlı tədbirlər həyata keçirilir. Park və qoruq yerlərinin əksəriyyəti təbii iqlim şəraitinə görə əlverişlidir. Təbiət yasaqları da daxil olmaqla park və qoruqlar turist cəlb baxımından da əhəmiyyətlidir.

Hazırda ölkəmizdə ümumi sahəsi 892546,49 hektar xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri, o cümlədən 10 milli park, 11 dövlət təbiət qoruğu və 24 dövlət təbiət yasaqlığı fəaliyyət göstərir.

Dövlət təbiət qoruğu mövcud təbiət kompleksləri qorumaq, təbiət proseslərinin təbii hərəkətlərini öyrənmək üçün xüsusi qorunan təbiət ərazisidir.

Dövlət təbiət yasaqlığı təbiət komplekslərinin və onların komponentlərinin qorunması və ya bərpası, habelə ekoloji tarazlığın saxlanılması üçün əhəmiyyət daşıyan sahəsidir.

Milli Parkın yaradılmasında məqsəd ərazidə müxtəlif növ heyvanların qorunub saxlanması ilə yanaşı, ekoloji monitorinqin həyata keçirilməsi, əhalinin ekoloji cəhətdən maarifləndirilməsi və turizm üçün əlverişli şərait yaradılmasından ibarətdir.

Milli parklarımız Abşeron yarımadasında, ölkənin şimal, cənub və qərb hissəsində yerləşməklə rəngarəng biomüxtəliflik və landsaft komplekslərini əhatə edir. Milli parklar ekoloji, tarixi, estetik və digər əhəmiyyət daşıyan təbii komplekslərin yerləşdiyi və təbiəti mühafizə, istifadə olunan təbiəti mühafizə və elmi-tədqiqat idarələri statusuna malik olan ərazilərdir. Respublikamızın ərazisində yerləşən milli parkların hər biri landsaftına, flora və faunasına görə fərqlənir və maraqlıdır.

Qəzetimizin bu sayında Milli parklar seriyasından Altağac Milli Parkı haqqında yazını dərc edirik.

"Respublika".

Altağac Milli Parkı

yası, Hirkan ənciri, heyva, ağyarpaq qovaq, qarağac və su qıraqlarında isə xüsusilə söyüd, Qafqaz yemişanı, əzgil, bəzən də xırda alça kolları, fars böyürtkəni, hündür mərəvəç və s. müxtəlif növlər var. Dəniz səviyyəsindən 1600 metr hündürlükdə qaragilə, nadir halda qaraçöhrə, meşə giləsi, dəfnəgilənar, şabalıd və s. bitkiləri görmək olar.

Milli Parkın ərazisindən Ataçay və onun bir sı-

qovul, alabaxta, bildirçin, çobanaldadan, çöl qartalı, kəklik, qaratomyq, yırtıcılar dəstəsinə aid olan ön Asiya bəbiri, ayı, zolaqlı kaftar, canavar, vaşaq, çaqqal, porsuq, meşə pişiyi, tülkü, su samuru, yenot, daşlıq dələsi və s. başqa növlərə rast gəlinir. Ərazidə adları Azərbaycan Respublikasının "Qırmızı Kitab"ına daxil edilmiş qonur ayı, çöl qartalı kimi məməli heyvan və quş növləri diqqəti daha çox cəlb edir.

Altağac Milli Parkının nəzdində Vəhşi Təbiət Bərpası və Reabilitasiya Klinikası fəaliyyət göstərir. Mərkəz ölkəmizin ərazisində, o cümlədən Xəzər dənizinin Azərbaycan Respublikasına aid

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin məlumatları əsasında hazırlanıb

Altağac Milli Parkı Altiagaj National Park

Yaranma tarixi	31 avqust 2004-cü il
Yerləşməsi	Böyük Qafqazın ətəkləri (Xızı və Siyazan rayonları)
Mütləq hündürlüyü	941 m
Sahəsi	11035 km
Landsaft	Dağ meşəsi, dağcaşılıqları, yarımsaxla, meşə çöl
Rast gələn bitki növləri	Qafqaz palıdı, qafqaz vələsi, göyrüş, Şərq fıstığı, əzgil, zirinc, yemişan və s.
Rast gələn heyvan növləri	Buz canavar, çiyir, çöl donuzu, Amerika yeməli, buz donuz, tülkü, meşə dələsi, ön Asiya bəbiri, zolaqlı kaftar, vaşaq, çöl qartalı, kəklik, qaratomyq, alabaxta, kəklik və s.
"Qırmızı Kitab"a daxil olan növlər	Qonur ayı, vaşaq, Avropa çiyirli, saqqal qanqulitiran, qara çalğın, kəklikli orxan, Qafqaz kəndirəni, itikməh olxan və s.

Altağac Milli Parkı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 31 avqust 2004-cü il tarixli Sərəncamı ilə Xızı və Siyazan rayonlarının inzibati ərazilərində yaradılmışdır. Ərazisi 11035 hektar olan Milli Park Altağac Dövlət Təbiət Qoruğu və ona həmsərhəd olan meşə fondu torpaqlarının bazasında təşkil olunmuşdur.

Parkın yaradılmasında əsas məqsəd Böyük Qafqazın cənub-şərq yamaqlarının təbii landsaftlarının qorunub saxlanması, flora və fauna növlərinin bərpası, təbii komplekslərinin mühafizəsinin gücləndirilməsi, ekoloji monitorinqin həyata keçirilməsi, eləcə də, tədqiqatlar, turizm və istirahət üçün şəraitin yaradılması və əhalinin ekoloji cəhətdən maarifləndirilməsidir.

Xızı rayonunun tanınmış turizm məkanlarından olan Altağac rayon mərkəzindən 12-14 kilometr aralıda yerləşir. Orta əsrlərdə Şirvanşahlar dövründə Şamaxıdan Qubaya gedən yol buradan salınmışdır. Altağac yolçuların və dəvə karvanlarının düşərgə salıb dincəldiyi yer idi. Vaxtilə Şamaxını Dərbəndlə birləşdirən qədim karvan yolu da buradan keçirdi. Arxeoloji qazıntılar zamanı məlum olmuşdur ki, tunc dövründən burada insanlar yaşayıb. Qəsəbənin şimal şərqində XII əsrdə tikilmiş qalanın qalıqları mövcuddur.

Burada qonur dağ-meşə, çürüntülü-karbonatlı dağ-meşə, qəhvəyi dağ-meşə, bozqırlaşmış dağ-çəmən və s. torpaq tipləri yayılmışdır. Ərazidə qışı və yayı quraq keçən mülayim-isti iqlim tipi hakimdir.

Milli Parkın ərazisinin çox hissəsini meşələr əhatə edir. Meşələri əmələ gətirən əsas ağac növləri isə Qafqaz palıdı, Qafqaz vələsi, Şərq fıstığı, adi göyrüş, itiyarpaqlı ağcaqayındır. Burada yemişan, böyürtkən, əzgil, qaratican, itburnu və s. kimi kol bitkiləri üstünlük təşkil edir. Təmiz palıd, fıstıq və vələs meşələri azdır. Aşağı dağ və dağətəyi qurşaqlarda əsas komponentlərdən başqa qarışıq halda Qafqaz xurması, ipək akasi-

ra kiçik qolları keçir. Ataçay öz başlanğıcını Dübər dağının 1870 metr hündürlüyündən götürərək, Xəzər dənizinə tökülür. Suyundan suvarma məqsədləri üçün istifadə olunur.

Böyük Qafqazın digər regionlarına nisbətən buranın heyvanları xeyli azdır. Altağac Milli Parkının ərazisində məməlilər sinfinə aid olan 6 dəstədə 40 növ qeydə alınmışdır. Ərazidə məməlilərdən cüyür, qonur ayı, çöl donuzu, quşlardan qır-

olan bölməsində heyvanların təbiətə uyğunlaşdırılması, reabilitasiyadan sonra yenidən təbiətə buraxılması, bərpası, artırılması və profilaktik tədbirlərinin keçirilməsi sahəsində fəaliyyət göstərir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin iştirakı ilə 22 avqust 2008-ci il tarixində Altağac Milli Parkının rəsmi açılışı olmuşdur.

Kamil İSMAYIL,
"Respublika".